https://doi.org/10.26682/hjuod.2023.26.1.53
گوڤارا زانكويا دهوك، پەربەندا: 26، ژمارە:1، (زانستێن مروڤايەتی و كومەلناسی)، بپ 835-847، 2023

ئەکتەر و پێروفورمانسا نواندنێ دنمایشا شانۆێدا

هەرمان هاشم حامد و منصور نعمان و ئاریانا ابراهیم مجد
پشکا سینما وشانۆ، زانکۆیا سەلاحەدین، هەرێما کوردستانێ-عیراق

((مێژوویا وەرگرتنا ڤەکولینی: 13 شواتێ، 2023 مێژوویا رەزامەندیا بەلاڤکرنێ: 15 ئادارێ،2023))

پوختە

نمایشا شانۆیێ د گەلەک گهۆرینان دا درباس بوو، و ئەکتەری روولەک د وان گهۆرینان دا هەبوو ئانکو ئەکتەر ئەو لڤینەری سەرەکی د نمایشا شانۆیێدا ،بریکا لەشی ودەنگێ و هزر بەشداری وان گهۆرینا داکریە،لڤینێن ئەکتەری ل چەرخێن بۆری ل سەر ئێک شێوازی بوو، و دڤێت دیڤ وان لڤینان بچیت ، بەلێ دگەل دیاربونا هونەرێ دەرهێنانێ پێرفۆرمانسا ئەکتەری ولڤینێن هندەک شێوازێن دی برن ئەو شێوازە نێزیکترن بۆدورهێلی و راستیێ،وڤان دەرهێنەرە شیان گونجاندنەکی د ناڤبەرا لڤینێ و ئاخڤتنێدا بکەن، ئانکو گونجاندنا لەشی و دەنگێ دەڤ ئەکتەرێ شانۆیێ گەلەگ یا گرنگە . و هەروەسا ل سەردەمێ پۆست مۆردینیزمێ دیار بوو شێوازێ هونەرێ نواندانێ و هاتە نیاسین ب شێوازێ هونەرێ و تێدا دیار بوو کو لڤین ڕەکەزی سەرەکی بۆ ئەکتەری وئاوەرێ ئەو تشتی دکەهینیت یێ کو نا هێتە گۆتن پتر دەلالاتە سەر رفتارێ مرۆڤی دابەشی سێ بەشان دبیت یێ لەشێ و دلێنێ و ئاقلی وئەڤ دابەشبوونە ئەم د رفتارێن مرۆڤی دا د بینن بڕێکا زمانێ لەشی زمانێ لەشی ئەو ناوەندە بۆ گەهاندنا پێزانینان.و دەنگ ژی دەڤ گەلەك قوتابخانا وریبازێن شانۆیێ بیتە رەکەزەکێ سەرەکي وپشت دانەیا سەر ئو کریە ریکا دەربرینێ بو گەهاندنا هزرا خو.و هەروەسا د شانۆیا هەڤچەرخ دا ئیمپرۆ ژی دبیتە رەکەزەکێ گرنك و پیدڤی بو ئەکتەری دپێشکێشکرنا پێرفۆرمانسا نواندنێ دا.لەورا ئەکتەرێ سەردەم و نێ خواز خو شارازا دکەت د ڤان رەگەزا دا داکو بشێت پێرفۆرمانسەکا هونەری و تژی جوانێ و تیر داهێنان پێشکێشەکەت، ناڤەروکا ڤەکولینێ ب هیری راوەستیایە لسەر بابەتێ(ئەکتەر و پێروفورمانسا نواندنێ دنمایشا شانۆێدا).

پەیڤێن سەرەکی: ئەکتەر ، پێرفۆرمانس ، لەش ،دەنگ ،ئیمپرۆ

پێشەکی

شانوهێدی هێدی بەرەف توخمێن دیتر دچیت، نە هەر وەکۆ دەست پێکێ دیالوك و تێکست ، بەلکو ئەڤرۆکە پتر ب لایەنێ ئەکتەری وپێرفۆرمانسا نواندنێ و هەردیسان تەکنیکا شانویێ بشێوەکێ گشتی گرنگی هاتیەدان ،ئەو گوهورینێن بلەز یێن دڤی سەردەمیدا چێبوین چ یێن پیشەسازی یان یێن تەکنۆلۆجی بن کارتێکرنەکا ئێکسەر لسەر شانویێ هەبوویە، بۆ چاوانیا سەرەدەریکرنێ لگەل ڕەکەز شانویێ، ئەڤان گوهورینێن بلەز کارتێکرن لسەر ئەکتەری و چاوانیا سەرەدەریکرن لگەل شێوازێن پێرفۆرمانسێن نێ و جودا هەبویە.چ گریدان ب پێرفۆرمانسا ئەکتەری بیت یان یا شانویێ بگشتی بیت. لدویف شیوازێن قوتابخانەیا و پیشەنگێن شانویێ. ڤەکولەری رێبازا (وەسفی) بکارئینایە، ئەڤ ڤەکولینە دابەش بویە سەر دوو بەشا : بەشا ئێکێ چارچووڤێ پەیرەوی پێکدهێت ژێ (ئاریشا ڤەکولینێ ، گرنگیا ڤەکولینێ ، ئارمانجا ڤەکولینێ ، سنورێن ڤەکولینێ ، دەست نیشانکرنا زاراڤا)، بەشا دوویێ چارچووڤێ تیوری دابەش بویە سەر چوار تەوەرا، تەوەرێ ئێکێ (تێگەهێ لەشی)، تەوەرێ دووێ (پێرفۆرمانسا دەنگێ دشانۆێدا)، تەوەرێ سیێ (هونەرێ ئیمپرۆێ وکارتێکرنا وێ سەرپێرفۆرمانسا نواندنێ)، تەوەرێ چوارێ نمونا ڤەکولینێ (پلانی پیرەکان)، هەروەسا ئەنجام وگەنگەشەکرن و لیستا ژێدەرا و پوختێ ئنگلیزی.

چوارچوڤێ پەیرەوی

1. 1 ئارێشا ڤەکۆلینێ:

هونەرێ شانۆیێدا دهێتە نیاسین ژ هونەرێن گرنك د پیڤاژویا کاروانێ مروڤایەتێ دا، جونکە هەبوونا هونەرێ شانۆیێ ب هەبوونا هزرکرنا مروڤان ڤە هەبوو, بو نیاسینا دەوروبەرین خو ژ روویێ فەلسەفی و چێبونا ژیانێ و پەیوەندیا مروڤان لگەل ئیك و دوو وسروشتی ،یا خویایە یونان کانیا هزرکرنا مروڤایەتی ومالباتا فەلسەفا ژیانا مروڤان بویە ئەڤ هونەرە هونەرێ هەستی و گوهورینێ یە ژبەر کو دان و ستاندنێ دگەل هەستی و مێشکێ مروڤان دکەت،ڤی

هونەری گەلەك پێشكەفتن بخوڤە دیت یە گەلەك چەڤ وشێواز و رێباز لدویف خو هێلاینە گومان تێدا نینە هاتنا هزرەكا نوی یان فەلسەفەكا نوی بویە ئەگەرێ هاتنا وان، وپەیوەندیا وان دزڤریتە بوو چەند ئەگەرا (ئاین_جڤاك_دەستهەلات_ ژینگەه_ شورەش_جەنگ) ،ئەكتەر دێ بورینا دەمی دا یێ شیای ب رێكا دەنگ و لەشێ خو پەیاما خو دگەهینیت,و گەلەك قوناغا دا یێ دەرباز بوی بەری پەیرەویت تایبەت دەركەڤن یت گرێدای ب پیرفورمانسا ئەكتەری ڤە, ئو ئەكتەر ژی چارچوڤێ ئاینی و رئورەسمێن ئاینی وكەلتوری دەركەفتن،ئو بو پارچە ك هەرە گرنگ د هونەرێ شانویێ دا.ئو ئەكتەر و پیرفورمانسا نواندنێ بوو پەیرەو و قوتابخانا ل سەردەستێ كومەكا بیرمەندا پیشەنگێن شانوێ.ئەڤ پەیرەو و قوتابخانا چەوا گەهشتنە مە وب چ رێك,و سەرەدەری كرن دگەل ئەوا گەهشتی.

لڤێری ڤەكولەرهەلبژارتنا ئەڤێ ناڤ ونێشانی كریە داكو راستین و لێگەرینا تێدا بكەت .

پرسیارا گشتی یا ڤەكولینێ:

1- ئەرێ ئەكتەرچەوا شێت شیان وشارازێت خو دپێرفۆرمانسا نواندنێ د نمایشكرنا شانۆێدا كاربینێت؟

2- ئایا ئەكتەرشیایە ئاستێن شیانێت خو یت لەشی و دەنگێ د پێرفورمانسا نواندنێدا دیاركەت و بزانێت ؟

1 .2 گرنگیا ڤەكۆلینێ:

رۆنكرن ل سەر كاری ئەكتەری و گریدانا ب پێرفورمانسا نواندنێ ڤە ، وزیدەباری بلند كرنا شیانیت هونەری و هزرا رۆشنبیری د پێرفورمانسا ئەكتەری د نمایشا شانۆێدا،ئەڤ ڤەكولینە دی یا مفا داربیت ژ بوو كەسێن شانۆكار و ئەكتەر ودەرهێنەرا ئەوین پشتبەستێنی دانە سەر ئەكتەری د نمایشیت خودا ، وقوتابیت زانكۆیا و پەیمانەگەها ودا یا مفا داربیت بو ڤەكولەرا .

3.1 ئارمانجا ڤەكۆلینێ: -

ئاشكراكرن ودیاركرنا ئاستین پێرفۆرمانسی نواندنێ د نمایشكرنا شانۆیدا ل هەرێما كوردسانێ.

4.1سنوورێن ڤەكۆلینێ:

سنوورێن دەمی: - (2010) تا (2020)

سنوورێن جهی: - هەرێما كوردستانا عیراقێ (هەولێر، سلێمانی، دهوک).

سنوورێن بابەتی: ئەكتەرو پێرفۆرمانس و ئیمپرۆ.

5 .1 دەستنیشانكرنا زاراڤان:

ڤەكۆلەر دێ لسەر دەستنیشانكرنا وان زاراڤان ڕاوەستیت یێن خزمەتا لایەنێ برێڤەبرنا ڤەكۆلینێ دكەن، ب تایبەت ژلایێ زمانی و زاراڤیێ وان تێگەهان یێن ڤەكۆلین پشتبەستنێ لسەر دكەت.

1. 5. 1 ئەكتەر:

"ئەو مرۆڤە یە یێ كو پرولێ كەسایەتی یێ ڕادبیت، ژبلی كەسایەتی یا خۆ ل

بەرامبەری بینەری، ژ پێخەمەتی پێشكێش كرنا دیتنا دیمەنی بۆ ڕویدانەكێ ژ ڕویدانا"(الیاس ،حسن،398:1991) .وهەروەسا باتریس بافیس پێناسە دكەت ب وێ چەندێ كو ئەو "یاریكەرێ ڕوولی یە، یان زارڤەكەرێ جەستەیێ كەسایەتی یە، د مەلبەندێ دلی دا د ڕویدانا شانۆگەری دا... كو ئەو پێكڤە گرێدەرێ زێندی یە دناڤبەرا نڤێسەرێ تێكستێ و دیتنا دەرهێنانی و بینەرێت پشتەڤان دا"(سعد،28:2001).

ئەكتەر وەك زاراڤ:

ستانسلاڤێسكی ئەكتەری د دەتە پێناسەكرن كو ((ئەو هێزە یە یاكو هەر نهێنیەكا سروشتی بەروڤاژی نیشاددەت ب ئاشكەراكرنەكا وەسا ژ ئەوێت كو ڤیانا دیتنێ بۆ هەین لسەر هەر گەنجینەیەكا گیانی". (ستانسلافسكی،130:2001). و مارتن ئەسلن دبێژیت: ((گرنگترین ڕەگەزە ژ ڕەگەزێت بجهئینانا شانۆیێ ئەكتەرە، چونكی ئەكتەر ئەو پەیڤا بەرجەستە یە یاكو ڕادبیت هندهك جارا پرامانا دیتنا هویرتر". (اسلن،35:2001)

پێناسا پێرابونێ: ئەكتەر رابیت ب گەهاندنا پەیڤێت نڤیسەری و دیتنا دەرهێنەری بو وەرگری ،و ئەكتەر ئەڤی دابەشكرنێ دكەت د ناڤبەرا ڤان هەرسێ جیهانا دا(نڤیسەرو دەرهینەر و وەرگر) ئو وان پێكڤە كومەڤە كەت د ئیك دەم وجهـ دا.

5.1.2پێرفۆرمانس:

د المنجد داهاتیە " پێرفورمانسا د زمانی دا هاتیە كو ئەڤ ژ كارێ (ادی) هاتە رامانا وێ ژی كرنا كارەكێ یان ژی گەهاندن "(مصلوت،6:1956)و د پەرتوكا (لسان عرب) ژی دا هاتیە "رامانا وێ كرنا تشتەكێ یان گەهشتنا تشتەكێ" (بن منظور،46:2005)

پێرفورمانس وەک زاراڤ:

زاراڤێ پێرفۆرمانس دەڤ(جورد) پێناسە دکەت دبێژیت " هونەرێ ئافراندنا ئاشوپا دگەل توخمێن زیندی و رێکخستنی دگەل دەم "(جورد ،ب.ت:21) و ڤەکولەرەکی شانۆیێ ئاماژە پیناسەکی کریە و دبێژیت پێرفورمانسا نواندنێ مەرەم ژێ" دوبارە ئافراندنا کەساتیێ ژ ژیانێ و ڤەگوهاستنا وێ بو سەر شانویێ"(دین ،83:1974) .و پیناسەکادی هەیە پێرفورمانسا دەتە نیاسین دبێژیت "کو ساتەکە دەرفەتێ دەتە جور و ڕەکەز و ئامادەبوونا مادەی بو لەشی"(الیزابیث ،151:2001) ودەرهێنەر(جاک لوکوک)پێرفۆرمانسی پێناسە دکەت دبێژیت "پێرفۆرمانسا نەبتنێ دەربرینەکە ژ دەرئەنجامێ گەنگەشا دورست بوی ناڤبەرا دەربڕێن و ئامادەبونێ و ئاستێ دەربرینا بەری دەربرینێ"(باربا ،61:1999) .

پێناسا پێرابونێ: کارێ ئەکتەری د نمایشا شانویێدا ڤەگوهاستنا ناسناما خویەتی بو ناسناما کەسێ درامی ئەڤە ژی برێکا رەهندین کەرەستە و جڤاکی و دەرونی ئەڤ گهورین برێکا لەشی و دەنگی دهێنە کرن و ئەکتەرێ تاقی دکەت دنمایشا شانوییدا .

بــــەشــێ دوویـــێ
چــوارچــوڤــێ تیـــۆری

شیان وشارازیێن ئەکتەرێ گشتگیر و سەردەم :

نواندن ب شێوەکێ سروشتی د هەر مرۆڤەکێ دا هەیە ، ئێدی هەر مرۆڤەك زارڤەکەرەکێ" سرۆشتی و هونەری ".(ئوسمان ،59:2011) ئەڤە هندێ دگەهینیت کو مرۆڤی شیانێن دوو یان نواندنێ هەنە و هونەرێ نواندنێ کەتە د ناڤبەرا ئالاڤێن" ئەقل وهەست و سروشت"ێ دا (صلاح،35:2005). ستانسلاڤسکی زارڤەکەر ب سەر بورا هونەری وبیردانك وسایکۆلۆژی دەربرینێن دەنگی و لەشی بو بکارئینانا رۆلی هەڤسەنگ ب گێریت، بەلی هەڤجەرخێن وی مایەرهۆلد و گروتۆڤسکی خاست زارڤەکەرەکێ دی ئافرینن کو پالپشتیاخو دانیتە سەر (پانتۆمیم ،لەیزین و ..) کو ب بیۆمیکانیك دهاتە بناڤکرن . ئەڤێ چەندی زارڤەکەر نەچار کر کو ڤەکۆلین و تێهزرکرن د خۆ دا وەك رۆلێ شانۆیێ بکەت ،دا خۆ د رۆلي دا باشە ببینیت.(ئوسمان ،64:2011) چونکو هەر کەسەکی سەربور و سەرپێهاتن و سەرهەڤبوونا ، ئەڤە هەمی د بیردانکێن مرۆڤی دا کۆمبووی، دبیتە مێتودێ زارڤەکرنێ/ ژیانێ، ئانکو شانۆ بخو ژیانە ، ژ بەر هندێ بیتر بروك دبێژیت "ئەم دچینە پێش شانۆگەریان ، دا ژیانێ ببینین،چونکو مرۆڤ دکاریت ڤێ ژیانێ پتر بخوونیت".(بروك،13:2007) د ڤێ هێلی دا سۆکرات دبێژیت "ئەو ژیانا ئەم نەئێخینە ژێر هزرێ ، پێدڤی ب مانێ نینیە.. لی خویندکارێ سۆکراتی بەرسڤێ ددەت (ئەو ژیانا ئەم نەشێن زیندی بکەین، هەژی ژێرخستنا هزری نینە"(صلاح،36:2005) ب ڤێ ئاوایی کارێ نواندنێ ژی ئەگەر زارڤەکەر نەشێت ئەلاڤێن نواندنێ بێخیتە بن کۆنترولا کەشێ شانۆگەریێ ، نەشێت د ڤێ واری دا یێ سەرکەتی بیت.

1.2 لەش :تێگەهـ و دەستەواژە

چەندین خواندنێن جیاواز دهەمی زانستێن مرۆڤایەتی ل سەرانسەر جیهانا هەڤچەرخ هاتە کرن کۆ تێدا زمانێ ئاخفتنێ تۆمەتبار دکەن کۆ نەشێت پەیوەندیان دناڤبەرا مرۆڤان دروست بکەت، ئەڤ چەندە بوسەدەما وێ یەکێ کوچالاك بوونامرۆڤان بهێتە ڤەبرێن، چونکی ئەڤ زمانی ئاخفتنێ رەگەزێ کاری کێم کرییە – ب تێگەهی خۆ یێ بەرفرەهـ کو ئەڤ چەندە وەدکەت کۆمێن مرۆڤا ب پێگڤەگری بدەت،دگەل خراپ بوونا ئەڤی زمانی، پەیوەندیێن کۆمەلایەتی خراپ بوون، دگەل ڤێ چەندی ژی زمانی ئاخفتنێ هەمی واتەیێن خۆ ژ دەستدان .ژی بەر هندی پێشەنگین و تیوریناسادەستپێکر کو بەرەڤ لێگەریانا زمانەکێ دی یێ دەبرینێ یێ جیهانی یانژی شانۆیەکا تژی رەۆشەنبیری بیت بچن، لەش ژی ئەو کەرەستە بوو ئەڤ چەندە پێ بهێتە ئەنجامدان، چونکە شانۆکارێن هەڤچەرخ دەست ب ڤەکۆلینێن خۆ د دیرۆکا رەوشەنبیری و کلتوری مرۆڤی کرن و سەربۆرێن خو یێن نوی کو ئەوین ل سەر بنیاتی لەشی مرۆڤی و زمانی دەربرینێ رابووی، ، ئەڤی تێگەهی ژی دوپاتیی ل سەر روخاندنا وان دویراتیێن دناڤبەرا مرۆڤ و جڤاکی دکەن ئەو لگۆر دیتنا (باکونین باختین) ی کو ئەڤ چەندە وەکر"ئەو هەست ب یەکەیێن خۆ یێن هەستدار و مادی و لەشی بکەن".(ایتر،17:1997) زمانی لەشی، زمانەکێ جیهانییە چونکی ژ سنۆرێن ناڤخۆی و هەرێمی و جۆگرافی دەرباز دبیت، بەرەڤ مەودایێن دویر دچیت هەتا دگەهیتە پتریا

دەرڤەرێن جیهانێ، ژ زمانێ ئاخفتنێ جیاوازە ئەو زمانێ کو نەشێت ژ سنۆرێن ناڤخۆی و نەتەوەی دەرباز بیت،برێکا لەشی گەلەك کونجێن دەرگرتی روهن دبن ، ولەش هەر زوو بویە "زمانێ هارمۆنییێ دەربرینێ ئەڤ دەربرینە دبیتە فۆتۆگرافەکێ بلندێ نێرین و بینینێ و دبیتە رتم ،ورەنگ ودەنگی گەرماتیەکا ئەفسۆنی ددەتە وەرگری یان بینەری ئانکو لەش د شانۆیێ دا هندی ئەفسانەکێ رامان ژی چن"(المنیعي،1993:).ژبەر هندی دشانۆیا پۆست مۆدێرندا زمانێ لەشی جهێ زمانێ نورمال دگریت هەروەکوژ سەربوورا (گرۆتوڤسکی، پێتەر بروك، ئارتوی،یوجینوباربا، ئاریان منوشگین ، جاك لوك)،بەرچاڤ بیت د ڤێ هێلێ دا لەش دبیتە "زمانێ هەڤبەندیان ، هەر ملەتەك ناسناما خۆ ب رێکا سەربورا خویا لەشی گیانی دهەلگریت"(کریمي،215:2014)ڤێ پێڤاژۆیێ کارتێکرن ل سەر پەروەردەیا ئەکتەری و وەرگری کریە. ئەڤێ چەندی کارتێکرنەکا بەرچاڤ د رێبازا شانۆیێ دا کریە. ب شێوەی لەشی گەلەك جورین زمانە هەنە ل دیڤ دیتنا (رۆلان بارت)

1- لەشێ ئەنترۆپۆلوگی ب درێژیا دیرۆکی دگوهورینێ دایە

2- لەشێ ئێتنۆلۆگی گرێدایی پێناسا گەلانە

3- لەشێ ئۆلی گرێدایی پیرۆزیێ یە

4- لەشێ جوان ب هونەری ڤە هاتیە گرێدان ب تایبەتی شانۆیێ.(ئوسمان، 114:2011)

2.2 کریارا لەشی د پێرفۆرمانسا نواندنێ دا :

دیاربونا دورهێلیا دەروونی د گەل دەرهێنەرێ رووسی (کوستانتین ستانسلاڤسکی) ڕولەکێ گرنگ هەبوو د پێشکەفتنا هەنەری نواندنی دا ب دانانا پەیرەوکی بو ئەکتەری ،و ئەکتەر د واقع دەروونی دەرپرینێ ژ حالەتێن تێدا کەت پڕێکا هەستپێکرنێ (تورەبوون، نەخوشی، خوشی) وتشتێن دی پڕێکا لەشێ ودەنگی ولەش لڤێڕێ ئەو رێکەیە بۆ گەهاندنا وان حالەتان و ژ حالەتەکێ بۆ حالەتەکێ دی دهێتە گهۆرین پڕێکا لەشی و ئاخفتنێ و جەخت لەسەر ئارامیا ئەکتەری دوان حالەتێن شانۆیێ (ئاڕامیا ماسولکان) و ئەڤ ئارامیە ئەکتەری دبەتە(ئارامیا ئاقلی) و دوماهیکی هاریکاری ئەکتەری دکەت پێداچوونێ د رفتارێن خۆ دا بکەت ل سەر شانۆیێ دکەل گهۆرینێن مەوقفی یێ کو کەسایەتی تێدا بۆریت نمایشا شانۆیێ(عبد الحمید،38:2011). دکەلەک گهۆرینان دا دەرباس دبیت و ئەڤ گهۆرینە دیار و ئاشکەرا دبن ل سەر پێرفۆرمانسا ئەکتەری ، دڤێت ئەوگهۆرینین ل سەر لەشی ئەکتەرێ ریدەن دیار بکەت و گەهاندنا رامان و دلالاتان پڕێکا لەشی هات پشتی دورهیلیا دەرونی ئاراستەک دی بۆ هات بۆ پێرفورمانس و ئەڤ ئاراستە هەمی پێکڤە ل سەر لەشێ ئەکتەری دبەستیت بۆ گەهاندنا دلالاتا وئاماژەین نمایشا شانۆگەریێ یێ هاتی ل ڤێ ئاراستەی و ئەو ژی دەرهێنەرێ روسی (مایرهولد)" ل سەر لەشێ ئەکتەری ئەو دشێت بۆ مە دلالات و ئاماژەیە بگەهینێت یێن کو پەیڤێن ئاخفتنێ نەشێن بگەهینن و پەیڤ نە هەمی تشتن و نە شێن هەمی تشتی بێژن و دڤێت رامان ب شێوەکاریا لەشی تمام بیت "(اردش،23:1979)،(مایرهولد) دبینیت لڤینێن دەستی و شێوازێ لەشی و بەرێخۆدان پەیڤ هەمی تشتی نا بێژن، لوێرێ زمانێ لەشی گرنگیا مەزن بدەستخۆڤە ئینا.(ایفانز،44:2000) ئوئەزمونا هاتەڤەگوهاستن بو دەڤ دەرهێنەرێ فەرەنسی(ئەنتونین ئەرتو) یێ کو دیفچۆنێ کربۆ دیتنا زمانێ نە ئاخفتنێ بیت بۆ گەهاندنا دلالات و ئاماژەین د نمایشا شانۆێ دا پڕێکا لەشێ ئەکتەری،و جەخت لسەر ڕەگەزی دیتنێ کر چونکی ئەو کارێگەرترە ژ هەمی بەشا ل سەر بینەری (ارتو)هەولدا بۆ دیتنا زمانەکی کویر بۆ دانوستاندنا ئاخفتنێ بۆ بینەری زمانێ ئیشارەتەن و ئاوەریا و شێوازێن لەشی یێن کو اعتمادێ دانیتە سەر برێکا هێمای(رەمزی). چونکی یا لەش دبێژیت ناهێتە گۆتتن پڕێکا دانوستاندنێ و ئەو بڤی شێوازی دزڤریتە زمانێ ئێکێ یێ مرۆڤی ئەو ژی زمانێ لەشی، (ئورتو)" زمانێ لەشی ب لڤینێن و ئاوەریا پەیوەندی ب سحری هەیە". (ایفانز،119:2000)

ڤەکولەر وەسا دبینیت کو لەشی ئەکتەری و زمانێ وی یێ لەشی پتر کارتێکرنێ ل بینەری دکەت د شانویێ دا، و ئەکتەر دشێت بینەری بیتە جیهانا ئاشوپی ئەوژی برێکا دەربرین و لڤین هێمایا و ئەڤ هەمی کارە ژێدەرێ وانا لەشە.

و دەرهێنەرەکێ دی دەرکەفت گرنگی دا ب لڤینێت ئەکتەری و ئەکتەر هاندا چەند راهێنانا بکەت ئەوراهێنانێن تایبەت ب ئەکتەری ڤە ئەڤ چەندە ژی لسەر دەپێ

شانویێ دکرن ئەوژی دەرهێنەرێ بولندی (جیزی گرۆتۆڤسکی) ڤی دەرهێنەری دناڤا شانوێن خو دا دەست ژ گەلەک رێکا بەردان بو نمایشا شانوییێن خو بەلێ وی گرنگی دا لەش وکرە توخمێ سەرەکی د شانویێ دا و گوت "جادوگەریا شانویێ یا د کریارا ئەکتەری دا ". [(عبدالحمید 69:2011)] و گرۆتۆڤسکی پێکول کرن هەمی تشتا دناڤا شانویا خو دا نمایش بکەت ب رێکا لەشی ئەکتەری ،و ڤیت لەش پتر نەرم بیت ودشێت جهێ ئکسسوار ودیکورا بگریت و قەرەبور بکەت بتنێ ب لڤینەکێ ژلایێ ئەکتەری ڤە ئەو لڤین بەسە داکو رامانێ بگەهینن، و پێتڤیە ئەکتەری شیان هەبن داهێنانا بکەت بێ پێتڤین شانویێ کەڤنە شۆپینێ بن وەک روناهی مێکاب و دیکورو دەنگ بکورتی انکو دڤێت ئەکتەر یێ داهێنەربیت [(الكاشف،93:2006)]چەندین دەرهێنەر داغبار بوون ب دید وبوچونێت (ئەرتو و گرۆتۆڤسکی) و پێکول کرن زمانەکێ جیهانی ئاشکەرا بکەن کو هەمی تێبگەهن دەمێ شانویێ و شانو نەیا تایبەت بیت بجهەکێ یان دەمەکێ و نەیا تایبەت بیت ب بەشەکێ ، نەبتنێ گروپەکێ بینەرا تێبگەهیت ، بەلکو دڤێت هەمی تێبگەهن ژبەرهندێ زڤرینە بو زمانێ لەشی ژبەرکو ئەڤ زمانە زمانەکێ جیهانی یە وهەمی تێدگەهن ژوان دەرهێنەرێت گرنکی دای بڤێ چەندێ دەرهێنەرێ ئیتالی (یوجینوباریا) بوو ، ئارمانجا بارپای دورستکرنا ڤی زمانێ جیهانی دنمایشا شانویەکێ دا لسەردەپێ شانویێ برێکا زمانێ لەشی و ئەو هیڤیا باریادورستکری و ئارمانجا وی ژێ زمانێ جیهانی دەرباز بیت ژ سنور دەم وجها و دناڤا جفاکێن و شارەسانیاتە جودا وی لێگەریان لدور رۆشنبیریت جێواز کر دی هەمی جیهانێ دا و شیا زمانەکی تایبەت جیکەت هەمی تێبگەهن ئەوژی زمانێ لەشی یە. و باریای گرنگی نەدا بیروباوەرەکێ یان رەوشەنبیریا بیانی بەلکو گرنگی دا تشتەکێ کو هەمی کەس تێبگەهن.[(باربا،1995: 72-74)]و(کامۆ) دکوت "لەشی ئەکتەری هەلگرێ زانینیێ یە (ئێپیستیمۆلۆگی یە)" [(ئوسمان 111:2011)] دەربرینا لەشێ ئەکتەری د شانۆیا هەژار پتر خویا کەت ،ئانکو دراما ژ گەرماتیا لەشی دەرکەڤیت ژ بەر هندی شانۆیا نیێ لەشی گرنگ دیتیە ،و دڤیت هەمی کەرستێن شانۆیێ ب رێکا لەشێ ئەکتەری بهێنە ئافراندن.

لەشی یێ چوویە دبن باری فلسەفی ڤە و فیلەسوفا بوچونیت جودا هەنە سەبارت لەشی (نێتشە) " لەشی وهزری وەکی ئیك كەن، مرۆڤێ سەرکەڤتی ئەو یی خودان ارادەکا هێز و لەشەکێ زیندی هەبیت ".[(نیشة،82:1938)] و هەروەسا(هیگل)"شیانیت لەشی دانیتە بەرامبەری سمبول وهیمایە". [(صلحیة،10:1997)] و فیلەسوف (دیفید هیوم)ئەو گەهوری عقلی باشتر و جوداترە دیت ژ گەهوری لەشیی و دکوت "زانینا هەستەوەرن باشترە و جودا ترە ژێ لەشی ".[(جونسون،24:2016)]هند فاکتەرێن دی هەنە کارتێکەرن د زمانێ لەشی دا ئەوژی دویراتیا ناڤبەرا ئەکتەرا لسەر دەپێ شانویێ و تێگەهشتنا وان دلالات و ئاماژەی ناڤبەرا ئەکتەرا لسەر دەپێ شانویێ ب رێکا وان دویراتیا پەیوەندی چ بن ئەوژی پەیوەندیێن حەژێکرنێ و پەیوەندین کەسوکی و پەیوەدیێن جفاکی و پەیوەندیێن گشتی [(هلتون،50:2000)].

1.3پێرفۆرمانسا دەنگێ د نواندنێدا

دەنگ دیاردەکا فیزیولوجیە گرێدایە ب هەر بونەوەرەکێ ئافراندی و ئاراستەکریە بەرەڤ گوهداری،وبەری مروڤی شیانێت ئاخفتنێ ودرستکرنا رستێ ب رێکا دەنگی، و رادبیت ب ئاماژێن دەنگی بو پێتڤین فەر ، و دەنگێ هەر تاکەکێ گرێدایە ب تونێ ژیانا وی ڤە.[(سالار،190:2010)] ئەو تشتێ مە گوهلێ دبیت لسەر دەپێ شانویێ ، لسەر سێ ئاستێن جودا هەمی پێگڤە کوم ڤەدبن بو کارێ ئێک دەنگ " ئاستێ هەژیانا دەنگی بو سروشتێ دەنگێ تاکی و ئاستێ فیزیکی و ئاستێ دوویێ دینامیکی و دیاردبیت برێکا پەیوەندیا وی ب کەسی و باردووخێن دەرونی ، ئاستێ سیێ مێشک هەلگرێ پێزانینێت دەنگی و قابلی تەشفیرێ یە بو خواندنێ" .[(بیاتلي، 71:2002)]فەرە بەحسی هەناسە کێشانێ بهێتە کرن د جیکرنا ودرستکرنا دەنگێ دا وگرۆتۆڤسکی دەربارەی هەناسەکێشانێ دئاخفیت بێژیت کو" هەناسەکێشان پروسێسەکا ئەندامی خورایێ،ئارمانجا راهێنان نەخوچەماندنا هەناسەکێشانێ بو کونترولەکا شدیای ، بەلکو رادبیت ب چارەسەرکرن و باشکرنا باردووخێن نەرێک و ب پاراستنا خورایێ تێدا ".[(گرۆتۆڤسكى،108:1982)] . و چ گومان تێدا نینن گەلەک رێک هەنە ژبو ئامادەکرنا دەنگی بو ئەکتەری ، ئو د شانویا چەرخێ 20 دبینن کو ماموستایێن مەزن و

دەرهێنەرا گرنگی دا ب پروسێسا ئامادەکرن و راهێنانا دەنگێ ئەکتەری ،و دێ بینن کو بارا پترا وان دەستپێکێ گرنگی دا ب پێگڤە گرێدانا دەنگی ب پەیڤ و تێکستا و کەسی ، و پاشی ئاراستە و هشیارکرنێت وانا د ئامادەکرنا دەنگی دا پشتبەستنێ لسەر گوتن لەفزکرنا رون و ئاشکرا کر هەروەسا پشت بەستن لسەر جورەکێ سترانێ ژی کرن .(سالار، 2010: 192-194) بونمونە ستانسلافیسکی ، ئەگەر ئەم تەماشەی وان پەرتوکا بکەن یێن بومە هێلاین تایبەت پەرتوکا (ئامادەکرنا ئەکتەری) و تایبەت بەشێ چارێ کو دورستکرە بو دەنگ و پەیڤا ، و دیارکرە کو" کارێ دەرهێنەری هاریکاریا ئەکتەریە لسەر چەوانیا گوتنا درست وگوتنا رون و ئاشکەرا هەروەسا موزیک و دەنگ ، ئەڤ هەمی برێکا گرێدانا وێ بتەکنیکا دەرونی و لەشی (بسکو -فیزیک) و خاندنا کەسی ژبو بجهئینان و دیارکرنا باردووخێن دەرونی یە ". (ستانسلافسکی،1973:86) ئو دبەشەکێ دی دا (ستانسلافیسکی) رادبیت برونکرنا چەند توخما کو پشتبەستن لسەر کرنە د چالاکیێن خوییێن هونەری دا وەک ئەکتەر و دەرهێنەر، و ئەو دبێژی من گەلەک مفا ژ ڤی ڤەکولینێ دیت د چالاکیێن خو دا تایبەت ل سالێن دوماهیکێ د شانویا ئوپیرا، و من بشێوەکێ راستەوخو هەڤنیاسین دگەل سترانبێژا کر و من شیا دگەل وان باخڤم دەربارەی دەنگێ پیتێن دەنگی و من شیا گوهداریا دەنگێ وان بکەم ئەو دەنگێ باش هاتی ئامادەکرن ، و من شیا برێکا وان جوداهیێ بێخمە دنافا دەنگێن دورست و دەنگێ هاتی دورستکرن ئەو دەنگێن ژ گەوریێ دەردکەڤن هەروەسا ئەو دەنگێ ژ سەری و دڤنێ و سنگی ژی دەردکەڤن .... هتد و هزار شیان هەنە ژبو رەنگکرنا دەنگی . (ستانسلافسکی،2012:64)

هەروەسا ل ژێر تێکستێ ژوانا پارچە پارچەکرن و برین ، ئەڤێ چەندێ ژی کارتێکرن کرە سەر سروشتێ رەنگکرنا دەنگێ بو نمونە نیشانێت مەندەهوشیێ ، و باردووخێن خالبەندیێ و خال و کوما و نیشانێت پسیاریێ . ئەڤ جورێ کاری پێتڤی ب شیانێت هەستا و تێگەهشتنا ئاخفتنێ هەنە، هەستێن هەر پیتەکێ ، هەر پەیڤەک و هەر رستەکێ ، ل ڤێرێ و دڤی باردووخی دا ئەکتەر دێ ناچاربیت کو رابیت بگوتن و دگەل ژیانا و هەستکرن ب ئاخفتنا خو ، نە ئاخفتنا وی یە بەلکو یا وی کەساتیێ یە یا نواندانا وی دکەت .(الشرقاوي،2012:292) و بڤی رەنگی دبینن کو (کوبوی) د رێباز و مەنهەجێن خو یێن دەنگێ ئەکتەری پشت بەست دکر لسەر " سولیفچ و ستران و خۆاندن ب دەنگەکێ بلند و دزانینا زمان رێزمانێ و گوتنا درست و زانینا کێشێ د هوزانێت کەڤن و سەردەم دا دکر ". (سالار ،2010:174) و (میرهولد) بەرەف لڤینا جەستەی چوو ئەوا بەری گوتنا دانوستاندێ دهێتە کرن ، رابو کرنا جورەکێ کاری لسەر گوتنێ و پشت بەستن لسەر بلاستیکا وموزیکێ و سەنتەرا لسەر ئاواز ورتمێ، و دەنگ و جورەک ژ جورێن پلانا موزیکی بو دیالوکی کر و کرە جورەک ژ جورێن موزیکێ و رادبین ب ژەنینا وان بشێوەکێ هشیار ژلایێ ئەکتەری ڤە(بیاتلي،2002:80) و راهێنانێت دەنگی و هەناسەکێشان و پشتگرتنا دەنگی و ئاشوپا دەنگی و گوتنا وێ و تەکنیگا چەوانیا گوتنێ و هەمەجوریا رتمێ د پێکئینانا رستێ ،ئەڤە هەمی دیدەڤانن بو رێکێن کاری ،نە بتنێ راهێنان بوو ن بەلکو دەربرین بو ژبوو هاندانا ئامیرێن ئاسانکرنا پروسێسا کارێن ئەکتەری ،.(کروتوفسکی،1983:113)

دەنگێ ئەکتەری بەروڤاژی دەنگێ گوتاربێژی یە ، سقرات د پەرتوک گوتار دا دەربارەی وێ دئاخفیت و بێژیت" جورەکێ پلاستیکی ژبو ڤەگوهاستنا ژ جورەکێ دەنگی بو یێ دی ، ژ هشکاتیێ بو نەرماتیێ وژ چینەکا دەنگی بو ئێکادی ژ لەزاتیێ بو ئارامیێ و هەروەسا بو بلندیێ و نزمیێ ئەڤ چەندە هەمیە ژی بو ئافراندنا هەستەکێ درامی". .(بیاتلي،2002:75)

ڤەکولەر بینێت کو پێڤیی ئەکتەر ب هێری و رون پێتا و پەیڤا ورەستا گەهێنیتە وەرگری و یا ژی ڤێ بهاتر و جوانتر ئەوە کو ڤان پێتا و پەیڤا و رەستا بکەت موزیکا ئاخڤتنێ ، داکو خوشتر و هەست تر هزر و ئارمانجیت خو گەهێنیت.

1.4هونەری ئیمپرۆ وکارتێکرنا وێ سەر پێرفۆرمانسا نواندنێ

ئیمپرو ب رامانەکا گشتی درستکرنا دەمەکی یە ،کو هیچ ئامادەکاری بو نە هاتیە کرن بەری دەمێ،یان ب رامانەکا دی داهێنانەکا خازاێیە(العفوية) راستەخو هزر هێت کو هیچ پلان یان ئامادەکاری بو نەهاتیەکرن، وئاماژێ دکەتە بوویەرەکێ کو ژ نیشکەیی ڤە و نەچاڤەرێکری رۆی ددەت .(عومەر،ڤەرەداخی،2020:11). هەروەسا ئیمپرو ئەو پەیڤا نڤیست ،ئو کاری لێڤینێ یە کو سەر دەپێ شانۆیێ دهێتە کرن و نە تێکستی دا

يە و نە پلانا دەرهێنانى دا يە بەلكو دەركەتنە ژى هندى . (حمادة،1970: 70). ئيمپرۆ دجيتە دناڤ هەمى جورين نمايشين شانۆيێدا، ئو ئيمپرۆ دەڤ ئەكتەرى پێرفورمانسەكا خازاى وخۆرايێ(العفوي التلقائي) و نازڤريتە تێكستى يان هەما هەر تيكست نينە ،جورى دى تێكست يێ هەى و ئيمپرۆ يا هەى ب ريكا خازاى د پێرفورمانسى دا وخۆرايێ لسەر ئاستى كار و ديالوك دەڤ ئەكتەرى ، ودرێژنە ڤێ "پێرفورمانسا ئيمپرۆى"ى .(صليحة،1985: 146). ڤەكولەرێنيت ئيمپرۆ دەڤ ئەكتەرى ئەوە كو ئەكتەر رابيت ب پێرفورمانسا تشتەكى كو خو بەرهەڤ نەكريە ب ئێك جارى ،ژ بەر هندى بيتە نيكرن (ابتيكار) وداهێنان ،هەروەسا دگەل پێكهاتێن ناڤخوى يت(عقلى و دەرونێ و ئاشوپێ يان هزركرنى)دگەل هزرا نمايشى كونجينێت داكو بشێت ئيمپرۆى بكەت .

زاراڤى ئيمپرۆ كوپتريا زمانێت جيهانێ وەكوئەلمانى وفەرەنسى وانگلێزى وسويدى و ئيتالى و هەتا دبزمانى لاتينێ ژى دا ئێك رامانە ددەت ،زاراڤێ ئيمپرۆ بەرەمبەرى پەيڤا سەرپێ يان (ارتجال) دهێت بەلێ ئيمپرۆ پتر نێزيكى تێگەهـ وناڤەرۆكا كارى خويە ، بونمونە د زمانى ئيتالى دا "(improvisation)هاتيە كو رامانا وى چيكرنا تشتەكى يە بێ هزر و ئامادەكرن و بەرهەڤكرن. ورەسەنيا ڤێ پەيڤى يا ژى پەيڤا لاتينێ (imkperson)هاتى كو رامانا وى نە يێ چاڤەرێكريە ".(الياس، 1991،:75). جوونا ئيمپرۆى ڕەگەزەكێ گرنگە د پێكئنانا وجيبەجيكرنا نمايشا شانۆيێدا و ل سەر دوو ئاستە ، ئێك بروڤە يە و ئاستى دى دناڤ نمايشا شانۆيى دايە ، ب شێوەكى گشتى ئەڤە كارى ئيمپرۆيە،و دەڤ ئەكتەرى گەلەگ كار هەنە: "كارئينانا زمانى و پەيڤا و لەشى و ئاوريى و هەلچونا و ب رەڤتارەكا باش دگەل ئەكتەرين دى بكەت."(حميد،2011،:74). ژى لايێ تيكستى ڤەشيان دايە تێكست پتر بەرڤ داهێنانى ڤە بجيت ئەو ژى ب رێكا كريارا ئيمپرۆى،ئەڤ ژى گريداى پالدەرەكێ سەرەكيە ئەو ژى دەرهێنەرە يان ئەكتەرە زيدەبارى فەكتەرين هاريكار د پرۆسيسا پالدەر دا ئەو ژى(ژيێ ئەكتەرى و سەربور، رەگەزى ئەكتەرى ،رەسەنتا جڤاكى ، گرنگى پدانيت وى يت كەسوكى،سروشت جهـ ،باتەت ،زمانى كاردئێنيت). (هنرى باجو ،1997،:20).رەوشەنبيريا تە يا كەسوكى كونترولى ل سەر كارڤەدانێت كريارا كەت وجەوانيا كارلێكرنێ گەل ژێنكەهـ وزانينا رەگەزيت بابەتى زيدەبارى فەكتەرين خويتى ژ لايى دەرونى ڤە توش بێت د ئيمرۆى دا ،هەر وەسا بەرخودانا بابەتى گشتى و ديتنا نڤيسەرى پاشان بەرەورديا بێخيتە دناڤيەرا ئيمپرۆ يا خوى ويا بابەتى. (محلم ، 2003: 72). دەركەتنا ئەكتەرى ژ تيكسى و ليڤێنى ژبو دياركرنا شيانيت خو يت نواندنى ئەڤ جەندە جوداكەت ژ هزرا نڤيسەرى وديتنا دەرهێنەرى ، لڤێرى ديتنا ئەكتەرى دهيتە پێش و بيتە پەنجەمور بو وى.(بلبل،2009: 79). ژێدەريت پەيدابونا ئيمپرۆى ڤەگەرێتە بو كوميديا ئەتێلان فراسێ و كوميدا دێلارتێ،كۆميديا ئەتێلان فراسێ وەكو هونەرەكى ئيمپرۆيە دەركەتيە بەلێ هونەرەكى ئاست نزم و سادەيەو ب كورتێ نمايشەكا ترانەپێكرنە ويا مللى يە، مەرەما وان ئەو تينێ بينەر وان كەتە كەنێ،ونواندنا وان پتر يا جارا ب بێدەگى هاتە نيشاندان،كارەگتەرين وان نە هاتنە گوهرێن و دەستنيشان كربون، ئەڤ جورە كوميديا ل رومانيا دەركەت بوو.(عومەر وقەرەداخى ،2020،:22).پشتى هاتنا كوميديا ئەتێلان فراسێ بزاڤەكادى هاتە كرن دى بارى ئيمپرۆيا شانۆيێدا ئەو ژى كوميديا دێلارتێ بوو، ل سەدى پازدەى ل ئيتاليا دەركەتيە كو جورەكى شانۆگەريێ يە و پشتبەستنا خو دانە سەر ئيمپرۆى و بو كەرەستەكى سەرەكى د بارى نواندنێ دا،ئەڤ كوميدياية ل بازارو جهێن گشتى و جادا هاتنە نيشاندان،كارەكتەرين وان تيكست ژبيرنەكربون بەلێ كەلێشيت كارەكتەرا ژبيربوون،وان پشتبەستن دانە سەرفورمێ سيناريويێ،ئەوا ماى ب رێكا خۆرايێ ئيمپرۆ تيدا كر ب رێكا يارێت بهلوانى وسترانێ و لەيزينێ،ئەڤ جورە هونەرە ل دەڤ ئەكتەرين هەڤجەرخ بيتە بنياد بو پێشئخستنا هێز وشيانيت پێرفورمانسا ئەكتەرى .(صلاح،2005،ل209).(ستانسلاڤسكى) سەبارەت ئيمپرۆ دكوت " دڤيت ئەكتەر ئيمپرۆى بكەت ب شێوەكى ريكخستى و نەيا بەرەلابيت ،وهەلكرا هزرەكى بيت و ئەڤ جەندە دبيتە ئەكەرى ئاڤراندنەكا درست بو ئاڤاكرنا كرياركا راستكۆ ئو ئەڤ كريارە ڤيت ژ بيردانەكا كومى بيت نە يا تاكى بيت". (عوعەر و قەرەداخى،2020: 25).(جاك كۆپۆ)د پەيمانگەها (الفيية كولومبية) خودا ئاموژگەرى لێ ئەكتەرين خو دكەت كو ل ديف ڤان رەگەزا (ئيمپرۆ، هزركرن

، شروڤە) کارکەت دا بیتە ئەکتەرەکی خودان شیان ،د شانۆگەریت خودا گرنگی دا ئیمپرۆی وکار ل سەر کر و کرە بنەمایی شانۆیا خو کو شانۆیا وی شانۆیەکا کومیدی یا مەبەستدارە و مفا ژ کومیدیا دێلارتی وەرکرتی، وبابەتێن خو ل سەر شەقامی نیشاندان ئو ئەو بابەت نێزیکی خەلکی و جڤاکی بون .(الكاشف،2008: 20-21). (پێتر بروك)ئەکتەر پالدا و بەرەڤ ئاشوپیێ بر و پتر ئازادکر د ئیمپرۆ ی دا داکو پتر وێنە کومڤەکەت د بیردانەکا خودا، ئو خو ژی پێرفورمانسا کەڤنە شوپینێ دیرکەت ب ریکا برێنێ و دانا رولیت جودا دا بەرسڤدانەکا بلەز دەڤ هەبیت ژبو هەرکاوەدانەکی و ژ وان رول و دیالوکیت هشك دیرکەڤیت.(بیاتلی،1986: 130-131). ژ دەرهێنەرین هەڤجەرخ کو گرنگی دا یە ئیمپرۆی دنمایشت خودا (ئاریان منوشکین) نە داخاز کر کو تیکست توخمەکی ئەدەبی نە نمایشە ، ژ بەر هندی ئەکەر مە ڤیت نمایشەکی درست بکەین ڤیت تیکستی ئەدەبی نەمێنیت جونکی ئیمپرۆ خو بنیاتی بەرهەمئینانا تیکستی یە وپاشان ئیمپرۆ بیتە نمایش ،دی تیکستی ئەدەبی دا تو نەشیی زارڤەکرنەکا درست وزێندی ئەنجام بدەی کو پەیوەندی ب ژیانا نوکە یا خەلکە ڤە هەبیتن.(ئوعەر وقەرەداخی ،2020،: 29).پشتی ڤان هەول وبزاڤا ئیمپرۆ بیتە شانۆیا ئیمپرۆ لەسەر دەستی خاتێن (ڤێولا سپۆلین) و(کێتس جۆنستون) درستبێت و گەشەکەت، ڤێولا سپۆلێن رۆلەکێ مەزن گیرا د بارێ پێداگۆگی ئیمپرۆی داب تابیەت دیێاڤێ زارۆکان دا وئیمپرۆ وەکو ژێدەرەکی خوشی وياری وچارەسەریا دەرونێ وپەروەردەیێ ب کارئینا،ئو بو خودان میتۆدەکا تابیەت ب نواندنێ ڤە و سپۆلینێ جەندێن بناغیت نە گور بو شانۆیا ئیمپرۆ دارێشتن ودیتن وبوجونێت خو بەلاڤ کرن لسەر دوو پەرتۆکا (یاریا شانۆیێ) و (ئیمپرۆیا شانۆیێ)شانۆ کر بو یاری بەس فورمێکی کومیدیو دێر ژی کومیدیا دێلارتی .(سپۆلین،1983: 7). و سەر دەستێ (کیتس وجونستۆن)تمام وکامل بیت و بیتە خودان مێتود وفورم وسیستمی تابیەت بخوڤە و کێتس جونستۆن بیتە دەهێنەر و دەمەزرێنەری شانۆیا ئیمپرۆی یا نیێ و مۆدرێن،و ئەڤ شانۆیە شانۆیەکا فرهـ رەنگ و فرهـ فۆرم فرهـ ئەزمون ، ئیمپرۆب رامانەکا شانۆیێ هونەرەکی بەرفرهە و یێ تیکەلا بودگەل شێوازە وریبازیت شانۆیێ. ژ لایێ ئەکتەری ڤە ئەکتەر نمایشەکی ئەنجام دەت بێ تێکست و بێ دەرهێنەرو بێ هیچ خو ئامادەکرنێ، لڤێری بینەر وەکو بەشەکێ سەرەکی دئاڤاکرنا چێروکی دا وئەکتەر وبینەر پێکڤە چیروکەکێ بێنن و دەستپێکەن ب نمایشکرنێ دشانۆیا ئیمپرۆدا پشتبەستنێ دانیتە سەر کومەکا یاریا کو ناڤبەرا ئەکتەری وبینەری دا هینەکرن .پاشان کەسەك دهیت ب رولێ پێشکێشکاری رابیت دناڤبەرا بینەری و ئەکتەری دا و بیتە خالا پێوەند د ناڤبەرا وان دا ،ب کورتی شانۆیا ئیمپرۆ شانۆیا گەشەپێدانا مرۆڤی یە وهێزکرن بو پەیدابونا کۆمەلگەهەکا مەدەنی ودیموکراسی و ڤەکری وئازادە .(عومەر وقەرەداخی ،2020،ل 14-15 و39)

1.5 نمونەیا ڤەکولینێ شانۆگەریا (پلانی پیرەکان)

نڤیسین و دەرهێنانا:(کەمال علی _ نەهرۆ محمد مەلا)

ئەکتەرێن شانۆگەری :(کەمال علی _ نەهرۆ محمد مەلا _ بەیان علي)

بەرهەم : ریڤەبەریا هونەرێ شانۆیێ _ سلیمانی

مێژویا شانۆگەری: 10- 2019/6/16

دەمێ شانۆگەری : 74 خولەك

ناڤەروکا چیروکا شانۆکەری:

جهەکێ ڤەدەرە ویێ تێنی یە ودوو پیرمیردیاربن.ریدان دەستپێدکەن کو وان بریارا دی خو ب کوشن بریکا ئاهنگەکێ ، رابن کومەکا بیرهاتنا بو ئێك و دوو ڤەگیرن ،وباسی زاروکینا خو و زاروکیت خوکەن ، دیڤدا باسی کەنجینیا خو کەن و رەفتارا وان دکەل کچکا ،وپاشان باسی ژیانێ و ئاستەنك وهەلوسێت وێ دکەت، پاشان بریار دا کو ئاهنگا خو بگیرن مەرەم ژ ئاهنگێ ئەوە کو داویێ ب ژیانا خو بێنن ، ئاهنگا وان یا بەردەوامە و دەنگێ ژنەکێ دهیت ژ پشت پەردی ب ریکا سترانا کوتنێ و ل دووماهیکی ژنك دهیتە سەر دەپێ شانویێ، و هەڤرکی د ناڤبەرا وان چێبیت سەرا ژنێ ،پاشان وان پیرمیرا بریاردا ژنێ دەربێخن و ئاهنگا خو بگیرن، ژنك ناجیت و دکەل وان مینێت ،دیمەنێ دووماهیکێ ژ شانۆگەری هەر دوو پیرمیر رابن ب درستکرنا دیمەنەکێ شانۆگەری کو دی وێ دیمەنێ دا خو ب کوشن ، دکەهنە وی باوەری کۆ بریاردا بچن دگەل خێزانیت خو بژین و بەردەوامێ بدەنە ژیانا خو .

كريارا لەشى

د ئەڤى شانۆگەرى دا پتر پشتبەستنا خو دانیە سەر دایلوكێ ،لێ ئەم شین ناڤ بكەین ب شانۆگەریەكا دایلوكی یە .لێ رامانا وێ ئەو نینە كو كریارا لەشی یان زمانێ د شانۆگەریا دا نە هاتیە كارئینان یان ب شێوەكێ هونەری نە هاتیە نێشاندان ، دەما باسێ لەشی یان لڤینا د هێتەكرن بیت زمانێ لەشی كێم جارا بهێتە نێشاندان بس پتر رامانێ دەت ژ دایلوكی،چونكی كریارا لەشی دچیتە د بن باری هزركرنێن جودا یان بوچون وخاندنێت جودا بو هێنەكرن ،دی ئەڤی نمایشی دا دبێنین كۆ هەرسیێ ئەكتەران ب جوانترین شێوە لەشی خو دگەل كەسایەتێن خۆ بكونجینن، ئانكۆ ئەكتەری كریارا لەشی گەلەك دناڤ پێرفۆرمانسا خۆدا كرنە ئێك پارچە،بو نمونە دەما ئەم بەرێخودەینە هەردوو كەسایەتیا(پیرمیر 1و 2)دبێنین كۆ د ژیانا خۆ یا دورهێلی دا ژێت وان د ناڤبەرا (35-45)سالا دانە بەلی لسەر دەپێ شانۆیێ كۆ رولێ پێرمیرا گێرن كو یت دوماهێكا سالێت ژیانا خۆ، وان گەلەك ب هوێری و جەخت لسەر كریارا لەشێ خۆ كری دگەل كەسایەتێن خو ، زیدەباری ڤان خالا و تابیەت دناڤ كەسایەتیا پێرمیری 1 كۆ پتری هەردوو ئەكتەرین دی زمانێ لەشی كارئنیا ئو ب گەلەك شێوە و جورە ، بۆ نمونە لەشی خو كارئینا ژ بۆ لەیزینێ و بوهندك جارا لڤینێن كومیدی دكرن و هەروەسا نواندن ب لەشی خو كر بێ دایلوك وزیدەباری ئاماژە ودلالاتا ب ریكا لەشی خو دەتە وەرگری ،لێ زیركی وشارازیا وی ئەكتەری ئەو ئاماژە و دلالات و هێما هەمی ب رون وئاشكرا بون وگریدانجڤاكی و رەوشەنبیریا مە بون ئانكۆ كریارا لەشی وان گریدای كومەلاگەها مەبون و خاندن و تێكەهشتنێت درست بۆ هات بونە كرن . سەبارەت كەسایەتیا ژنێ ئەو شیا بوو بریكا لڤێنیت خۆ یت دەستی و سەری خو ئو یت ناڤەراستا لەشی خوكەسایەتی ب شێوەكی هونەری وپر داهێنان نێشاندا، ژبیر نەكەین كەسایەتیا وێ یا دەروني بووئانكۆ نەخوشەكا دەرونێ یا هەی ،ئەڤ جورە رولا دناڤ نماشێن شانۆیێ دا زور ب زەحمەت دهێنە ئەنجام دان ،لێ ئەڤێ ئەكتەرێ رولێ خو زور نێزیك كەسایەتیا خو كر بو تابیەت ب ریكا لەشی خو .هوسا دیاربیت كو ئەڤ ئەكتەرە یا رەوشەنبیرە د بوارێ دەرونێ داو تابیەت زانایێ دەرونێ (فرۆید)بوپشتبەستنا خو دانیە سەر تێگەهی و هزریت فرۆیدی چونكی رەنگڤەدانا تێگەهی فرۆیدی د كەسایەتیا وێ دا یا دیاربوو،ئەكتەرا ژن شیابو ناخێ خو دگەڵ كەسایەتیا خو كونجینێت. بگشتی كریارا لەشی د ئەڤێ شانۆگەری دا گەلەك ب شێوەكی هونەری وجوان هاتیە كارئینان،چونكی دهرهێنەر شیا بوو نامێن خۆ بریكا لەشی و ئاوەریا و هێما و ئاماژە بگەهێنیتە وەرگری ، ئو ب شێوەكی رون وئاشكرا .

كريارا دەنگی

د ئەڤی شانۆگەریدا پشتبەستن دانایە سەر دایلوكی یان كریارا دەنگێ ژ بۆ گەهاندنا هزرا شانۆگەری ، سەبارەت پێرفۆرمانسا دەنگێ د شانۆگەریا (پلانی پێرەكان) گەلەك ب شێوەكێ وشێوازەكێ هونەری وجوان هاتیە ئەنجامدان چونكی یا دیار دی پێرفۆرمانسا هەرسێی ئەكتەرا دا ، ڤان ئەكتەرا شیابون دەنگێ خۆ د گەل كەسایەتیا خو كونجێنیت ، و تونێت درست یت دەنگێ بو كەسایەتێن خو هەلبژرێن، چونكی كەسایەتێن شانۆگەری دانعەمرن و یت توشی گەلەك نەخوشیا بوین و دەربرین ژی ڤان نەخوشیا هەمیا بریكا پێرفۆرمانسا دەنگی و ئاهاتێن دەنگێ بوو. هەروەسا ژ بۆ چیكرنا حالاتن ژی پشتبەستنا خو دانیە سەر دەنگێ ، رتمێ شانۆگەری ب شێوەكێ گشتی لەسەر دەنگێ بو و گوهورینا رتمێ شانۆگەری هەمی لسەر دەنگێ بوو، و ئەكتەر شیان ب ریكا رتمێ پێرفۆرمانسا خۆ كونترول و دەستنێشان كرنا رتمی بكەن. بشێوەكێ گشتی كریارا دەنگێ دەڤ هەر سێی ئەكتەرا گەلەك نێزیكی ئێك بون ، و كریارا دەنگێ هاتیە كارئینان د گەلەك جوران دایە وەكو(گوتار و ستران وگری و خوشی و نەساخی و بێزاری ...هتد)ئەڤ چەندە ژی زڤریتە شیانن وان ئەكتەرا كو گەلەك ب شارازێی و زیركێ د دەنگێ خودا كرینە،لێ تشتێ جهی راوستیانێ لسەر ئەڤی شانۆگەری ئەو كۆ رتمێ كەسایەتیا بخو یێ نزمە و خافە چونكی هەر سێی ئەكتەرا دانعەمران ونەشین ب شێوەكێ لەز باخڤن،ئەڤ جورە كەسایەتیە د ناڤا شانۆیدا زور كێمن چونكی كارتێكرنێ لی رتمێ شانۆگەری كەن ،بەلی ڤان ئەكتەرا هیچ دەمەكێ دا ئەو هەست بو مە چینەكریە كو وەرگر هەست بێ بێزاری بكەت یان ژی رتمی شانۆگەری نزمەبیت كو كارتێكرنێ ل وەرگری بكەت، هەر وەسا

گوهورینا دەنگی بۆ گەلەك تونا و جورا د رۆلیت ڤان كەسایەتیادا یا دیاربوو و تایبەت د كەسایەتیا پێرمیری (1)كو دەنگی خو ب جوانترین شێوە كارئینا ، و تونا درست هەلبژارت بوو ژی بوو كەسایەتیا خو و حالتێن خو یت ئەو تیدا دەرباز بو د ریدانێت شانۆگەریدا.شانۆگەری یا دەستپێكری ژگازی كرنەكێ و دووماهیك هات ب ستران كوتنێ ئو هوسا بۆ مە دیاربیت كو دەرهێنەری شانۆگەری یا ڤیا ب ریكا دەنگێ پەیامیت خۆ گەهێنیت ئو ب شێوازەكێ نوو پشتبەستن كریە سەر دەنگی .

ئیمپرۆیا هونەری

د شانۆیا سەردەم و تێۆرناسێت هەڤچەرخ دا هونەری ئیمپرۆیێ دبیتە رەگەزەكێ گرنك دی پێرفۆرمانسا نواندنێ دا لەورا پتریا ئەزمونگەرین نوو كار لەسەر ئەڤی هونەری دكەن ،چونكی زڤریتە بو شیانن كەسۆكی یت ئەكتەری ،ئایا كا چەند یێ رەوشەنبیرە د وێ هزرا دهێتە نمایشكرن ژبەر هندی ڤیت ئەكتەر یێ رەوشەنبیر بیت د هەمی بوارین ژیانێ دا.ڤیت ئەكتەر رابیت ب ئیمپرۆی و زیدەهای بكەت لەسەر هزرا نیفیسەری و دیتنا دەرهێنەری ،ئەڤ چەندە دی ئەكتەری قورتال كەت ژ هەر شاشیەكا دهێتە پێش،ل ڤێری دی باسی هەردوو جورین ئیمپرۆیێ كەین ،ئێك : ئەكتەر ئیمپرۆ دكەت بەری نمایشی یانكو د ناڤا بروڤا دا ،یا دیارە كۆ ڤان ئەكتەرا زور ئیمپرۆ یا كری بەری نمایشی ئو گەلەك هزرا نمایشی بەرەڤ پیشڤەبریە چونكی دوو ژ ئەكتەران هەم نیڤیسەریت شانۆگەریێنە و دەرهێنەرن و هەم ئەكتەرن ژی ،ئەڤ چەندە بومە دوپات كەت كۆ ئەكتەر یت شیان ئیمپرۆی بكەن بەری نمایشی یان ناڤا بروڤا دا. ئو جوری دوویێ: ئیمپرۆیە د ناڤ نمایشی دا دهێتەكرن،پشتی بەریخودانەكا كویر و هویر مە چاڤدیریا ڤێ شانۆگەری كری من هیچ جارەكێ هەست هندی نەكریە كو ئەڤ ئەكتەرە ژتێكستی دەركەتن یان ژی ڤێن ب مەرەم ژی تیكستی دەركەڤن ژ بۆ دەرئخستنا شیانێن خۆ بۆ بێنەری ، لی ئەم شێن پێژین كو ئەڤان ئەكتەرا شیان كونترولێ لسەر نمایشی بكەن ئەڤە ژی بیتە خالا سەركەڤتنا شانۆگەریا وان ، چونكی هەكە وان خەلەتیەك یان شاشیەك هەبا دا ئێكسەر زانینن چونكی ژ لایێ دەرونێ ڤە دا دیاربیت چونكی بواری دەرونێ كارتێكرنێ لەسەر ئەكتەری كەت دەما كاری ئیمپرۆی ئەنجام دەت ،لی دووماهیكی ئەم شێن ئاماژی هندی بێدەین كۆ ستاڤی شانۆگەری ئیمپرۆ یا كری بەری نمایشی و نە د ناڤا نمایشی دا.

1-6ئەنجام :

1- ئەكتەرێن شانۆگەری شیابون زمانێ لەشی ب هویری و مەبەستدار كار بێنن، لەوما ژی تا رادەكێ باش شین پێرفۆرمانسەكا جوان و پر داهێنان ئەنجام بدەن

2- ئەكتەران پشتبەستن دانابو سەر دایلوكی ئو پتر زمانێ ئاخڤتنێ كار ئینا .

3- ئەكتەرێن شانۆگەری خودان دەنگێن وتونێت درست هەلبژارت بوون ،ئەڤ چەندە ژی هاریكاریا وان كربوو كو بێشیت كونترولێ و گونجاندنەكێ دناڤبەرا كەسایەتیا وان و كەسایەتیا وان نواندن پێ كر (كەسایەتیا شانۆگەری).

4- ئیمپرۆ بەری نمایشی دی ئەڤێ نمایشی دا زور یا دیار و روونە چونكی نفیسەر و دەرهێنەر هەم ئەكتەر ژی بوون .

1-7 گەنكەشكرنا پرسیارێن ڤەكولینێ:

1- ئەری ئەكتەر شیایە هێز وشیان شارازێت خو د پێرفۆرمانسا نواندنێدا ب كاربێنیت ؟

ڕەگەزێن سەرەكی بو پێرفۆرمانسی كریارا لەشیی وكریار دەنگی و هونەرێ ئێمپرۆیە لەورا لەسەر ئەكتەری پێتڤی شیان و شارازیت خو بزانێت كا لی ج ئاستن و چەوا شێت جێبەجێكەت د ناڤ كاركتەرا خو دا ئو هەر وەسا ڤیت ئەكتەر بەردەوام هزر د پێشڤەجونێ بێخیتە شیانیت خو و بەردەوام راهێنانا لەسەر بكەت دا كو كەهێتە ئاستێن هەر باش دی پێشكێشكرنا پێرفۆرمانسەكا سەركەفتی وبێتە جهێ وەرگرتنێ دەڤ وەرگری.و زیرەكی وشارازیا ئەكتەری یا هندی دا كۆ بشێت پێرفۆرمانسا لەشی وپێرفۆرمانسا دەنگێ وهونەری ئیمپرۆی كومڤكەت. د شانۆێدا مە زور قوتابخانا وریباز شانۆی هەنە كۆ هەر ئێك لدیڤ شێوازی خو كریارا شانۆی ئەنجام دەت ،ڤیجا ئەڤ كریار یا لەشی بیت یان یا دەنگێ بیت .

2- ئەرئەكتەر شێت هونەری ئیمپرۆ ئەنجام بدەت بەری نمایشی یان د نمایشێدا؟

دشانۆیا نوو دا هەمی بێر وبوچون بۆ هندی جن ڤیت ئەكتەر ئەكتەرەكێ رەوشەبیر بیت دی بیاڤادا ئو خودان بەگەراوەنداكێ مەعرفی یێ هێزبیت،لەورا ڤیت ئەكتەر شیانێت خۆ

رەوشەنبیری و مەعرفی پێش بێخیت،جونكی هونەری ئیمپرۆ پشتبەستنێ دانیتە سەر رەوشەنبیری، ژی بەر هندی ئیمپرۆ گەلەك یا فەرە و یا پێدڤیە بۆ ئەكتەری هەم د ناڤ بروڤا دا و دناڤ نمایشا شانۆیێدا.

ليستا ژێدەرا

ژێدەر ب زمانێ عەرەبی:

اردش،سعد ،1979 المخرج في المسرح المعاصر، الكويت ،الجلس الوطني للثقافة والفنون والاداب.

اسلن، مارتن،2001 ، أنطوان ارتو الرجل واعماله، ترجمة، سعيد احمد الحكيم،بغداد ، دار الشؤون الثقافية العامة افاق عربية.

ايتر، كريستوفر،1997، المسرح الطليعي، ت :سامح فكرى،القاهره ، مركز اللغات الترجمةاكاديمية الفنون .

ايفانز ،جيمس روس ، 2000المسرح التجريبي من ستانسلافسكى الى بيتر بروك،ت: فاروق

باربا ، اوجنيو، 1999، طاقة الممثل، ت : د. سهير الجمل ، القاهره ،مركز اللغات والترجمة – اكاديمية الفنون.

باربا،يوجينو،1995 مسرةالمعاكسين_انثروبولوجي،ت ،قاسم بياتلي، بيروت ،دار كنوزالادبية .

بروك، بيتر، 2007، الباب المفتوح:افكار في المسرح والتمثيل، ت: ناصر ونوس، دمشق ،داركنعان .

بلبل ،فرحان، 2009، النص المسرحي، الكلمة الفعل، دمشق، اتحاد الكتاب العرب.

بن منظور ، جمال الدين ، 2005 ،لسان العرب ، بيرو ت، دار صادر للطباعة و النشر.

بياتلي ،قاسم ،2002، حوارات المسرح _معلمو المسرح في القرن العشرين، الشارقه، دائرة الثقافة و الاعلام _ الشارقة.

بياتلي،قاسم، 1986، بتربورك والحث عن الحقيقة الانسانية،الشارقه، مركزالشارقة للابداع الفكري.

جورد، هايز (ب،ت) ،التمثيل والاداء المسرحي،ت :محمد سعيد،الشارقة ،اصدار مركز الشارقة للابداع الفكري.

جونسون ، جورجلايكوف مارك ، 2016، الفلسفة في الجسد_الذهن المتجسدوتحدية للفكر الغربي ، ت،عبدالمجيد جحفة المغرب،دار الكتابةالجديد المتحدة .

جيزرى كروتوڤسكى ،جيزرى، 1982، نحو مسر فقير ،ت: دكمال قاسم نادر ، بغداددار الحرية للطباعة _ بغداد.

حەمدى. حمادة ، ابراهيم ،1970، معجم المصطلحات الدرامية والمسرحية ،القاهرة،دار الشعب.

دين، لكسندر،1974 ،العناصر الاساسيةللاخراج المسرحي،ت: سامي عبدالحميد ،،بغداد ، دار الحرية للطباعة.

سامي عبد الحميد،سامي،2011، فن الالقاء في الاذاعةوالتلفزة، بغداد، مؤسسةمرتضى للكتاب العراقي.

سپولين،ڤيولا،1983، الارتجال للمسرح، ت: سامي صلاح، القاهرة ،اكاديمية الفنون.

ستانسلافسكي، كونستانتين ،1983 ،اعداد الدور المسرحي، ترجمة، شريف شاكر، دمشق مطبعة وزارة الثقافة والارشاد القومي .

ستانسلاڤسكى ، قسطنطين،1973، اعداد الممثل، ت :د محمد زكى العشماوى _محمود مرس احمد، بيروت ،دار الهنا للطباعة.

ستانسلاڤسكى، قسطنطين، 2000، حياتى في الفن، ج 2،ت :دريني خشبة ، الشارقة، مركزالشارقة للابداع الفكري.

سعد، صال ،2001 ، الانا والاخر ازدواجية الفن التمثيلي، الكويت،سلسة كتاب عالم المعرفة، رقم 274.

سليم ، عبدالحميد،1997، فن الالقاء،الاسكندرية، دارنشر الثقافة.

الشرقاوي ،جلال،2012، الاسس في فن التمثيل فن الاخراج المسرحى، القاهرة، الهيئة العامة للكتابة.

صلاح، د.سامي، 2005، الممثل والحرباء ، القاهره، اصداراتالاكاديمية ،دارالحريري للطباعة.

صليحة ،نهاد ،1985،المسرح بين الفن والفكر ، القاهرة،الهيئة المصرية للكتابة .

صليحة، نهاد ،1997،التيارات المسرحية المعاصرة،القاهره ،وزارة الثقافة، مطابع الهياة المصرية للكتاب .

عبدالحميد، د.سامى ،2011، فن التمثيل نظريات وتقنيات جديدة لمسرح جديد، بغداد ،المركز العلمي العراقي .

الكاشف، مدحت،2008،المسرح والانسان، تقنيات العرچ المسرحي المعاصر من الملحميه الى انثروبولوجية المسرح، القاهرة، الهيئة العامة للكتاب،

كريمي ،سعد، 2014، مسرح القسوة والمسارح التجريبية الحديثة ، الشارقة ، دائرة الثقافة والاعلام.

مدحت الكاشف،مدحت ،2006، اللغةالجسديةللممثل، القاهره ،اكاديمية الفنون .

مصلوت ، لويس ،1956 ، المنجد في اللغة، بمعجم اللغة العربية ، بيروت ،المطبعة الكاثوليكية .

ملحم، اسماعيل،2003،التجربة الابداعية دراسة في سيكولوجية الاتصال والابداع،دمشق،اتحاد الكتاب العرب.

المنيعي، د.حسن ،1993، الجسدفى المسرح ، منشورات المختبر المسرحى المغربي،موقع الدكتور حسن المنيعي .

نيشة ،فرۆيدريك ،1938 هكذا تكلم زرادشت،ت: فليكس فارس ، بيروت ،دار القلم.

هلتون،جوليان، 2000،نظريةالعرض المسرحي،ت،نهادصليحة، القاهره ،دارالجبرة للطباعة والنشر .

هنري باجو،راشيل،1997،الادب العام والمقارن، ت:عنان السيد،دمشق ، اتحاد الكتاب العرب.

الياس، ماري، حسن، حنان قصاب ،1991 ، المعجم المسرحي، مفاهيم ومصطلحات المسرح وفنون العرض ، بيروت،مكتبه لبنان ناشرون.

اليزابيث ،جودمان ،وجين، ديمان ،2001 المرشد في السياسة والاداء، ت :محمد لطفي نوفل ،القاهره ،مركزاللغات والترجمة _اكاديمية الفنون .

ژێدەر ب زمانێ كوردى:
سالار ،احمد ،2010، وانەكانى هونەرى نواندن،سليمانى، چاپخانا كارۆ.
عومەر،قرەداغى،ديار وبورهان ،2020، شانۆئيمپرۆ،سليمانى، دەزگاى چاپ وپەخشى
ئوسمان، محسن،2011، هزركرن د پرسێن شانۆيێ دا، سلێمانى، بەڕێوەبەرێتيى گشتيى رۆشنبيرى ، چاپخانا كارۆ .

الخلاصة

مرَّ العرض المسرحي بتغيرات متنوعة، وكان للمثل دور كبير في إحداث تلك التغييرات، او بالأحرى كان الممثل المحرك الأساسي في تلك التغيرات التي طرأت على العروض المسرحية، باستخدام جسده وصوته وأفكاره، وكانت حركات الممثل تتخذ اسلوبا واحدا طوال القرن الماضي، ومفروضا عليه أداء تلك الحركات، ولكن مع ظهور فن الإخراج والأداء التمثيلي والحركي تم تبني أنماط جديدة من الحركات، هي الأقرب الى الواقع والحقيقة، واستطاع المخرجون التوفيق ما بين الحركات والكلمات الصادرة من الممثل، فأصبحت عملية التنسيق ما بين الجسد والصوت ضروريا لدى الممثل.

وفي فترة ما بعد الحداثة تم الاعتماد على أسلوب فن التمثيل الذي كان العنصر الحركي يشكل دعامة أساسية للممثل في ادائه لفن العرض المسرحي، فهو يقوم بإيصال الشيء الذي لا يمكن التعبير عنه بالكلمات، غالبية التصرفات الإنسانية تنقسم الى ثلاثة اقسام: تصرفات عقلية وجسدية وعاطفية، ونستطيع ملاحظة هذا التقسيم في الحركات الجسدية التي تصبح مركزا لإيصال المعلومات داخل العمل المسرحي، كذلك الصوت أصبح لدى الكثير من المدارس المسرحية عنصرا رئيسيا ومعتمدا للتعبير عن الأفكار. بالإضافة الى ان الأداء اصبح ضروريا بالنسبة للمثل المسرحي، لتقديم عروض ضمن المسرح المعاصر، لذلك فان الممثلين المعاصرين يقومون بتحسين مهاراتهم من هذه النواحي، لتطوير أدائهم الفني وتقديم فن مليء بالجمال والابداع، ويدور محتوى هذه الرسالة حول موضوع (الممثل والأداء التمثيلي في العرض المسرحي)

الكلمات المفتاحية: الممثل، الأداء، الجسد، الصوت ،الارتجال.

ACTOR AND ACTING PERFORMANCE IN THE THEATRE SHOW

HARMAN HASHIM HAMID, MANSOR NOUMAN and ARYANA IBRAHIM MOHAMMED
Dept. of Cinema and Theater, University of Salahadden, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

The theatrical show went through various changes, and the role played a major role in bringing about those changes Rather, the actor was the main driver in those changes that occurred in theatrical performances Using his body, voice, and ideas, the actor's movements were taking one style throughout the century the past, and he was supposed to perform those movements, but with the advent of the art of directing and acting performance And the movement has been adopting new patterns of movements that are closest to reality and the truth, and it was able The directors reconciled the movements and words issued by the actor, so the coordination process became something Between the body and the voice is necessary for the actor In the post-modern period, the method of acting art was relied upon, which was the kinetic element An essential pillar of the actor in his performance of the art of theatrical performance, he communicates the thing that cannot be Expressing it in words, the majority of human actions are divided into three categories: mental actions And physical and emotional, and we can notice this division in the physical movements that become a center To communicate information within the theatrical work, as well as the voice has become a lot of schools The play is a major and dependent element for expressing ideas. In addition, performance has become essential For the theatrical actor, to present performances within the contemporary theatre, so the actors Contemporaries are improving their skills in these respects, to develop their artistic performance and to present a full art With beauty and creativity, the content of this thesis revolves around the subject of (the actor and the acting performance in theatrical show).

KEYWORDS: actor, performance, body, voice, improvisation